

Ефѿим КЛЕТНИКОВ

ПЕСНИК ВЕЛИКЕ МЕМОРИЈЕ

Песништво Миодрага Павловића почиње (87 песама) дезилузионизмом и катастрофичним осећањима, страшном сликом апокалипсе. Ту је човек суочен са претњом нестајања у бездану ништавила. Слика апокалипсе провлачиће се кроз целокупни песнички опус овог песника као основни контрапункт његове велике фуге. Са тог контрапункта даље ће се, као сјајни контраст, развијати тематске линије *ероса* у свом разгранатом полифонијском и полисемичком свеобухвату.

Миодраг Павловић у свом песништву открива више кључева спаса човека суочена са претњама зла и хаоса. Између осталог он тај спас тражи и налази у хијерографији, у Великој Свадби у којој се венчавају земаљско и небеско. Његова поема, или еп како је назива песник, *Диано чудо*, сва је инкантација те величанствене прославе која промовише идеал *целине* и *лејоше*. Тај идеал лежи у основи поетско-философског и етичког Павловићевог погледа на свет. Отуда његови стихови: »Апокалипса се лечи лепотом« и »На крају спасава само целина«, нису само обичан аксиом. Развијени у једном метафизичком систему промишљања човекове судбине под звездама они имају готово религијску димензију. Религијску не у класичном аксиомском смислу тога појма, будући да Павловић не може да говори као религиозни песник типа Пола Клодела или Пјера Емануела, на пример, већ у модерном антрополошком правцу према изгубљеним вредностима бића. И мада је у њему уграђена и слика апокалипсе, поетско-философски систем Павловићев није есхатолошки, већ онтолошки и антрополошки, примисљање које није страно ни најстаријим религијским и културно-цивилизацијским системима: не само хришћанству које је очовечило Бога а човека природно, укидајући дистанцу, сместило у наручје божанског. Онтолошки и антрополошки епицентар Павловићевог песништва смештен је у кругу културолошког концепта у најширем временском и просторном обухвату. Човек је алфа и омега, средиште свега у уметности овога песника. И ту је разлика, на пример, са теолошким концептом Светог Августина код кога је центар Бог, а будући да се он налази у свему, периферија не постоји. Аналогно том концепту, код Павловића човек је у свему, али не само као центар већ и као отворени круг, без периферије чак и када линија тога круга изгледа јасно повучена и затворена, као на познатом пртежу Леонарда да Винчија. »Песник мисли у антрополошким фигурама« каже песник као

потврду овога у једном свом осеју, и то је његов аподиктични химнијски поглед на човека и његову у основи трагичну судбину у васељени.

Миодраг Павловић промишља човека као духовно биће у његовој свеобухватности. Притом он полази од корена, од фундаменталног питања које му поставља звездани хор: »Шта је човек и куда иде?« које је у основи питање самог себи: ко сам ја, одакле долазим, куда идем? Ово је варијанта натписа на Делфском храму »Спознај самог себе«, који у себи императивно обухвата анализу апсолута антрополошке димензије опстанка и самоанализу јединке у њој, при чему су обе заједно спојене у амбивалентности апсолутног и појединачног Ја као нераздвојна целина. Интимитет тога Ја његов дом и наду Павловић тражи пре свега у хујању историје. Ова потрага се у целини одвија у круговима у којима непрестано искрсава претња *йразнине* и *нишијавила* и у којима се дом, стреха, блискост помаљају или, боље, рећи, наговештавају у некој дубокој удаљености, обично и редовно смештеној натраг у времену. У песми »Ла Ротонда«, из збирке »Хододарје«, песник каже: »Идемо од земље, до земље, из круга у круг, и тражимо кућу нађемо понеки стуб«. Шта то друго значи него да целина човекове куће не постоји и да њу треба реконструисати фрагментима који о њој сведоче. Управо због тога се Павловић и поверава археологији, гласу археолошке музе, која је на неки начин муза над музама. Та муза пева о целини посредством фрагмената који се појављују испод рушевина. Управо зато радознало духовно око овог песника, да на јави и у сну, увек будно завирује у пукотину рушевина цивилизација, као у прозор кроз који се види целокупна непрозирна, а ипак јасна судбина човека, његов напор да се надигра Хераклитова река пролазности иако је она сама по себи вечност. У рушевинама песник налази »по неки стуб«, који је подупирао кућу, наш дом, и који је сада усамљен остао да о њој сведочи.

Стуб је, поред круга, један од централних симбола у песништву Миодрага Павловића у слици и визији његовог песничког трагања за целином човекове егзистенције. Он је њен фрагмент, али према симболичким конотацијама које у себи садржи, истовремено је, на неки начин, супституција апсолута те егзистенције коју песник истражује и тражи. Симболошки он је нека врста трансцедентног фалуса, сублимација човековог креативног ероса који се, са своје стране, у песничкој Павловићевој визији и стратегији простире ка сваком културно-цивилизацијском фрагменту од прапочетка до данас. Од свих тих фрагмената овај песник реконструиса наше изгубљено пребивалиште, дом у којем је човек боравио. Тај дом, у Елиотовском контексту схватања времена, смештен је у великом тренутку садашњости у којој прошлост траје не као мртва историја, већ као жива присутност. Једном је то неолит, други пут култура Веда, трећи пут старогрчка цивилизација, четврти пут модерна апокалипса... За Павловића знаци културе, остаци креативног ероса су најсигурнији, јединствени фрагменти из којих се гради целина човековог Дома у коме човек поново проналази своју стреху, свој изгубљени идентитет, или, јунговски речено, своје сопство, своје велико Ја које се расцветава преображено као прозрачни лотосов цвет над водама хаоса.

Опевати све што је било као жива присутност, као садашњост неомеђена рубовима прошлости и будућности велики је императив Песме Миодрага Павловића. Отуда је историјско време из ње искључено. Пролазећи кроз историју она је трансисторијска. Историја је само њена сцена, али не и њена драма, ма колико то изгледало, а изгледа парадоксално на примеру песништва Миодрага Павловића. То је драма, рекли бисмо интимна, култура и цивилизација, које слично биљкама имају свој раст, зенит зрења и свој пад, свој биос и психу који достижу апогеј, а затим се неминовно исцрпљују и пропадају, затварају круг да би уступили место новом кругу. То је драма у круговима, вечно затварање и отварање. О томе говори песништво Миодрага Павловића. О томе говори и Освалд Шпенглер једним појмовно другачијим, философским језиком.

О фрагментима и фрагментарности говори се много као о тематској, стилској и поетско-философској одлици модерне лирике. И то је више него очигледно. Та је пак очигледност у песничком примеру Миодрага Павловића сагледива чак у једној аналитички јасној присутности. Али од анализе овај се песник креће ка синтези, када песник-археолог и антрополог од изломљених културно-цивилизацијских слика и фрагмената реконструираше и васпоставља слику Целине. Његови лирски потези увек поседују епску димензију. Са малог простора, са ситног детаља, са само једног камена, из једне пукотине у рушевинама, песник редовно види свеprisутност судбине, велику драму човековог постајања. И у томе је подвиг те поезије која се кроз тему фрагмента и лирске фрагментарности на поетско философском нивоу промишљања света и човекове судбине остварују као велики еп. Не могу се срести песници у овом веку који су тако консеквентно као Миодраг Павловић извели своју лирску струју у епској димензији времена. Ту су Рилке, Елиот, Манделштам, Паз и можда још неколицина. То су песници велике меморије која је истовремено и храна и императив њихове песме са моћном рендгенском сондом и великим замахом крила имагинације и интуиције. То је врста песника који се увек и свуда, без обзира на историјску епоху и предео простора, налазе у свом дому и у свом времену. Они редовно слушају тутањ апокалипсе крајње драматично и због тога су тако чврсто утемељени у круговима културе, на самом извору, у миту који је некад, у праскозорју човечанства, како то лепо на једном месту каже Павловић, представљао »вест о светлости«. Ови песници се редовно враћају Генези како би из фрагмената развијене целине открили праслику креативног ероса у његовој свеобухватности. Том ретком соју песника припада и песник Миодраг Павловић.

Са македонској превела Цвејша Кошевска